

26. Innovationsstöd EIP-Agri

Försättsblad

Åtgärden möter följande behov i behovsanalysen

Direkta effekter

- Ny teknik och kunskapsspridning
- Samverkan jordbruk, rådgivning och forskning
- Förnybar energi och energieffektivisering
- Anpassad produktion till klimatförändringarna och minskad relativ påverkan på klimatet
- Minskad belastning på mark, luft och vatten
- Utveckling och spridning av kunskap om hållbar produktion

Indirekta effekter

- Goda konkurrensvillkor
- Konkurrenskraftigt jordbruk
- Affärsmässighet
- Jordbruksmarkens produktionsförmåga
- Klimatanpassning
- Jordbrukarnas ställning i livsmedelskedjan
- Biologisk mångfald i slättbygd
- Ekologisk produktion
- Stärkt affärsmässighet på landsbygden
- Arbetsmiljö

Största ändringarna jämfört med nuvarande utformning

- Möjliggör för akvaponi inom EIP. Det följer linjen med att inkludera det i investeringsstödet och kompetensutvecklingsåtgärden.
- Nivån på klumpsummorna har höjts
  - 80 000 kr för grupper med upp till fyra projektdeltagare (tidigare 50 000 kr)
  - 120 000 kr för grupper med fem eller fler projektdeltagare (tidigare 80 000 kr)
- Stödgolvet har höjts från 100 000 kr till 200 000 kr.

Särskilda överväganden

Det har kommit in önskemål om att definiera begreppet innovationer samt att expertis på rennäringens frågor ska finnas när ansökningar som har anknytning till rennäringen behandlats. Jordbruksverket bedömer att dessa frågor bättre tas om hand i arbetet med förordning och föreskrift.

Landsbygdsnätverket ska brett samla olika aktörer med betydelse för kunskaps- och innovationssystemet. Nätverket har också som uppgift att kunskaper utbyts och byggs för att främja innovationsförmågan och innovationer. Därmed bidrar Landsbygdsnätverket, genom sitt breda kontaktnät till systemets aktörer, till ökad samverkan och en ökad spridning av

kunskap och innovationer, både nationellt och internationellt. Landsbygdsnätverkets grupper, delnätverk och innovationssupport har också en möjlighet att bidra till att koppla ihop den gröna sektorn med andra sektorer. Inom Landsbygdsnätverket finns innovationssupporten för EIP Agri som i kontakterna med, och nätverkandet runt, innovationsgrupperna skapar underlag för lärande och kunskapsspridning.

Administrativa kostnaderna och konsekvenserna för stödmottagare och myndigheter

Stödmottagarperspektiv

Att ersätta indirekta kostnader med en schablon ger stora administrativa lättnader för stödmottagaren som inte behöver skicka in underlag för uträkning av faktiska indirekta kostnader. Det minskar även den administrativa bördan i form av färre kompletteringar att besvara. Förslaget kan leda till kortare handläggningstid vilket innebär att stödmottagaren får ett beslut om stöd i närmare anslutning till ansökningstillfället.

Om en klumpsumma utifrån projektets budget används förenklar det redovisningen vid ansökan om utbetalning för stödmottagaren. Det blir även enklare att fylla i ansökan om utbetalning vilket kan leda till mindre kontakt med myndigheten i form av färre kompletteringar.

Att ta bort den lägre klumpsumman för att bilda en innovationsgrupp har inte någon större påverkan på stödmottagarna eftersom behovet av den lägre klumpsumman har varit väldigt lågt under nuvarande programperiod.

Förslaget om att införa begagnad utrustning som stödberättigad utgift kan gynna stödmottagaren eftersom fler typer av utgifter kan ge rätt till stöd. Förslaget kan innebära att stödmottagaren kan behöva förhålla sig till ett nytt villkor gällande den begagnade utrustningen.

Förtydligandet av stödvillkor kan medföra en förenkling för stödmottagaren eftersom det kan bli tydligare vilken aktör som har vilken profession samt vad som är försöks- eller forskningsverksamhet.

Myndighetsperspektiv

De förenklingsförslag som är presenterade för stödet bedöms vara betydande förenklingar i jämförelse med stödets storlek. Förenklingsförslagen kan medföra administrativa lättnader och ökad tydlighet för de som söker stödet. För handläggare medför förslagen en betydligt förenklad administration och en ökad tydlighet.

Läsanvisning

Åtgärdsbeskrivningarna är skrivna i det mallformat som EU-kommissionen har tagit fram. Mallen har inte uppdaterats sedan den presenterades hösten 2018.

Det finns vissa skillnader mellan vilka indikatorer som ska användas om man jämför förslag från EU-kommissionen med det från rådet. Vi har valt att använda oss av rådets förslag.

För att kunna presentera beräkningsmodeller för enhetsbelopp och mål har antaganden gjorts. Vi vill särskilt poängtera att eventuella ersättningsnivåer eller budgetar som används i beräkningarna endast är antaganden och inte ska ses som förslag.

Kalkyler liksom beräkningar av förenklade kostnadsalternativ som presenteras i åtgärdsbeskrivningarna är endast preliminära.

Vissa delar av texterna kommer senare att flyttas till förordningen, föreskriften eller allmänna råd eftersom de är för detaljerade för den strategiska planen.

Åtgärdsbeskrivning för innovationsstöd inom EIP-Agri

Fond	Ejflu
Interventionstyp	Samarbete
Territoriellt tillämpningsområde	Nationellt
Relaterade särskilda mål och där relevant sektoriella mål	2 Öka marknadsorienteringen och konkurrenskraften med ett större fokus på forskning, teknik och digitalisering 4 Bidra till begränsning av och anpassning till klimatförändringar samt till hållbar energi 5 Främja hållbar utveckling och effektiv förvaltning av naturresurser som vatten, mark och luft
Resultatindikatorer	R1 Förbättrad prestation genom kunskap och innovation: Antal personer som får stöd för rådgivning, fortbildning, kunskapsutbyte eller deltagande i operativa grupper inom europeiska innovationspartnerskap eller andra samarbetsgrupper/åtgärder R2 Kopplingar mellan rådgivning och kunskapssystem: Antal rådgivare som får stöd för att integreras inom kunskaps- och innovationssystem inom jordbruket (Akis)
Outputindikatorer för prestationsavslut	O.1 Antal operativa grupprojeckt inom europeiska innovationspartnerskap
Berättigade stödmottagare	Myndigheter, kommuner, regioner, föreningar, andra organisationer och företag.

Beskrivning och syfte

Syftet med stöden är att få fram nya innovativa lösningar på gemensamma utmaningar inom olika områden genom att skapa bättre kopplingar mellan forskningsresultat, ny teknik och praktiskt arbete inom jordbruk, trädgårds- (inklusive akvaponi) och rennärning. Det finns två typer av stöd inom EIP:

- ett för att bilda innovationsgrupper och
- ett för innovationsprojekt.

Stöd kan endast beviljas till stödberättigande utgifter för det som beskrivs i stycket ”stöd får lämnas för”. Vem som beviljas stöd avgörs av de prioriteringar och urvalskriterier som anges i stödmyndighetens handlingsplan.

Genom att bilda innovationsgrupper runt en potentiell innovation kan innovationer på ett systematiskt sätt identifieras, utvecklas och spridas. Inom båda stöden är en viktig del i sammansättningen av en innovationsgrupp att den består av olika kompetenser från till

exempel företag, rådgivningsorganisationer och forskning, både inom och utom lantbrukssektorn. Syftet är att föra samman olika kompetenser till en grupp som sedan ska arbeta tillsammans för att utveckla jordbruk, trädgård (inklusive akvaponi) och rennärning.

Arbetet inom stöden ska ske i form av samarbeten inom jordbruk, trädgård (inklusive akvaponi) och rennärning mellan exempelvis forskare, rådgivare och företagare.

Innovationsprojekten kan genomföras som helt nya samarbetsprojekt eller genom att pågående projekt samordnas för att nå synergieffekter.

Stöden för EIP kan användas inom två områden; konkurrenskraft respektive miljö och klimat.

Stöd för att bilda innovationsgrupp inom EIP

Den som ansöker om att bilda en innovationsgrupp ska formulera en tydlig beskrivning av sin innovation och samla de kompetenser som behövs för att arbeta med innovationen. Stödet för att bilda en innovationsgrupp omfattar ett mindre belopp och ska vara enkelt att söka.

Ansökan består av en kortare beskrivning av den innovation som den potentiella innovationsgruppen vill arbeta med och på vilket sätt det ska hanteras. Om ansökan beviljas ska stödet användas till att knyta samman de kompetenser som behövs för att bilda en grupp kring innovationen och till att ta fram en ansökan för ett innovationsprojekt.

De sökande för att bilda innovationsgrupp ska som resultat redovisa:

- en presentation av innovationsgruppens deltagare
- en projektplan för ett innovationsprojekt, inklusive budget
- ett samarbetsavtal för innovationsgruppen som tydliggör ansvar för arbete och pengar samt hur man ska förfara beträffande immateriella rättigheter om det blir aktuellt vid ett planerat marknadsinträde

Stöd till innovationsprojekt inom EIP

Den som ansöker om stöd för innovationsprojekt ska formulera en tydlig beskrivning av sin innovation, vilka som ingår i samarbetet, hur gruppen har tänkt gå tillväga för att utveckla och testa lösningar, vad gruppen vill se för resultat och hur de tänkt att innovationen ska kunna nå marknaden vid projektets slut. Med resultat menas i detta sammanhang vad gruppen förväntar sig att ha löst, inte hur lösningen ska se ut. Det är viktigt att det finns ett tydligt samarbete och att alla parter är involverade i projektet. Stöd för innovationsprojekt kan beviljas även till sökande som inte tidigare fått stöd för att bilda en innovationsgrupp.

Transnationella samarbeten inom EIP

Inom båda stöden är det möjligt att bevilja transnationella samarbeten.

Bidrag till de särskilda målen

Mål 2 Öka marknadsorienteringen och konkurrenskraften, med ett större fokus på forskning, teknik och digitalisering

En ökad produktivitet är nödvändig för att åstadkomma en lönsam jordbruksproduktion som ökar i omfattning. Ny teknik och digitalisering är en viktig förutsättning för att underlätta

detta. Möjlighet att använda ny teknik öppnar upp för helt nya arbetsmetoder, vilket kan ge stora effekter på produktivitet och lönsamhet. Automatisering av arbetsmoment minskar arbetskraftskostnader, risken för arbetsskador och gynnar produktivitetsutvecklingen. Spridning av ny kunskap och goda exempel är andra vägar till ökad produktivitet och kan riktas till olika insatsområden som kan påverka lönsamheten.

Mål 4 Bidra till begränsningar av och anpassning till klimatförändringar samt till hållbar energi.

Det finns ett behov av att underlätta för lantbruket att anpassa produktionen till effekterna av klimatförändringarna. Det finns också ett behov av att stärka jordbrukets möjligheter att minska klimatpåverkan per viktenhet producerad produkt.

Insatser som underlättar lantbrukets anpassning till ett förändrat klimat kan förebygga och mildra konsekvenserna för näringarna. Kunskap, innovationer och investeringar krävs för att till exempel nya grödor och förändrade produktions- och uppfödningssystem ska kunna utvecklas och tillämpas. Detsamma gäller insatser som skapar bättre beredskap och kapacitet för att hantera ändrade nederbörds- och temperaturförhållanden, såsom behovet av stärkt vattenhushållning.

Mål 5 Främja hållbar utveckling och effektiv förvaltning av naturresurser som vatten, mark och luft.

Fortsatt forskning, utveckling och rådgivning behövs för att ta fram och sprida kunskap om hur jord- och skogsbrukets miljö- och klimatarbete kan stärkas samtidigt som produktionen totalt sett ökar.

Kunskapsspridning och möjligheter till innovation är centralt för att utveckla lösningar på de komplexa utmaningar som lantbruket står inför på flera områden. Fortsatt utvecklingsarbete och kunskapsspridning där olika mål i livsmedelsproduktionen kombineras är därför angeläget och i detta avseende kan CAP vara ett av flera verktyg. Detta innebär till exempel att både miljö och produktionsaspekter behöver beaktas. Ett ensidigt fokus kan annars leda till suboptimering och ineffektivitet. För att nå ett långsiktigt hållbart jordbruk och livsmedelsproduktion behöver fokus framöver vara att integrera alla aspekter av hållbarhet. Forskning kan däremot inte hanteras av CAP.

Stöd får lämnas för

För detta kan stöd beviljas för nedanstående utgifter, under förutsättning att de är kopplade till aktiviteterna i den projektplan som stödmyndigheten fastställer:

Stöd för att bilda innovationsgrupp inom EIP

- lön till personal för att genomföra projektet, inklusive lönepåslag och indirekta kostnader
- eget arbete för att genomföra projektet
- köp av tjänst för att genomföra projektet
- övriga utgifter som är kopplade till projektplanen, som utgifter för tryckning av material, möteslokaler och resor

Stöd till innovationsprojekt inom EIP

- uppförande, inköp och upprustning av tillbehör till fastighet inom innovationsprojekt
- köp av maskiner och utrustning, inom innovationsprojekt
- lön till personal för att genomföra projektet, inklusive lönekostnadspåslag och indirekta kostnader
- eget arbete för att genomföra projektet
- köp av tjänst för att genomföra projektet
- immateriella investeringar i form av inköp eller utveckling av programvara och patentansökningar, licensavtal samt skydd av upphovsrätt och varumärken inom innovationsprojekt
- övriga utgifter som är kopplade till projektplanen, som utgifter för tryckning av material, möteslokaler och resor

Villkor för stödberättigande

Stöd för att bilda innovationsgrupp inom EIP och innovationsprojekt inom EIP

- Minst två av följande aktörer ska ingå i innovationsgruppen: forskare, rådgivare eller företagare.
- Innovationsgruppen ska ha ett samarbetsavtal.
- Stöd beviljas inte till forskning, men kan ges till viss försöksverksamhet och utvärdering där det är nödvändigt för projektet.
- Stöd beviljas inte till pågående samarbetsprojekt vilket innebär att befintlig verksamhet inom redan etablerade kluster eller nätverk.
- Den sökande ska i ansökan garantera att resultaten från innovationsgruppernas arbete ska spridas enligt artikel 114.4 i förordning (EU) nr 1305/2013 dock med förbehåll för svensk lagstiftning inom offentlighet och sekretess. Det som sprids ska ha tillräckligt substantiellt innehåll och presenteras på ett sådant sätt att det kunna vara till nytta för andra.

Stödform och stödnivå

Stöd för att bilda innovationsgrupp inom EIP

Stöd för att bilda innovationsgrupp inom EIP ersätts i form av en klumpsumma till stödmottagaren.

- 2-4 projektdeltagare som arbetar för att bilda en innovationsgrupp får 80 000 kronor i stöd.
- 5 projektdeltagare eller fler som arbetar för att bilda en innovationsgrupp får 120 000 kronor i stöd.

Stöd till innovationsprojekt inom EIP

Stöd till innovationsprojekt inom EIP ersätts i form av faktiska utgifter, enhetskostnader, klumpsummor och schablonsatser.

Stödnivån för en investering inom ett projekt är 50 procent och övriga delar inom projektet 100 procent.

Stöd beviljas inte till ansökningar om stöd för innovationsprojekt med mindre än 200 000 kronor i stödberättigande utgifter.

Förenklade kostnadsalternativ

Stödmottagaren får redovisa

- lunch eller middag med 100 kronor exklusive moms per måltid
- timlön beräknad med en årsarbetstid på 1 720 timmar
- resor med egen bil med 40 kr per mil
- traktamenten enligt Skatteverkets riktlinjer vid tidpunkten för när utgiften uppstår
- eget arbete med 340 kr per redovisad timme
- indirekta kostnader med en schablonsats på 15 % av stödberättigande direkta lönekostnader
- en schablonsats för lönekostnadspåslag på 44,31 % av stödberättigande faktiska lönekostnader
- klumpsumma som fastställs utifrån budget där den berörda myndigheten bedömer det som lämpligt.
- Andra förenklade kostnadsalternativ som är tillåtna inom ramen för EU-förordningarna.

Förenklade kostnadsalternativ kan ändras under programperioden beroende på hur prisnivåerna ändras enligt artikel 77.2 i förslag till SPR.

Metod för beräkning av belopp eller stödnivå

Stöd kan ges utifrån faktiska utgifter och förenklade kostnadsalternativ. Vi kommer tillämpa enhetskostnader enligt artikel 77.1(b) i förslag till SPR, schablonsatser enligt artikel 77.1(d) i förslag till SPR och klumpsummor enligt artikel 77.1(c) i förslag till SPR.

Enhetskostnader används för följande utgifter:

Mat. Stödmottagare får redovisa utgifter för lunch och middag med en obligatorisk enhetskostnad. Fastställd enligt artikel 77.2(a) i förslag till SPR.

En högre nivå kan vara stödberättigande i samband med

- a. konferens
- b. projekt där mat har en central betydelse
- c. Stödmottagaren får redovisa utgifter för fika med faktiska utgifter, men högst med 60 kronor exklusive moms per person och tillfälle enligt Skatteverkets avdragsgilla maxnivå för enklare förtäring.

Resor med egen bil. Stödmottagare får redovisa resor med egen bil med en obligatorisk enhetskostnad per mil. Fastställd enligt artikel 77.2(a) i förslag till SPR.

Traktamente. Stödmottagare får redovisa utgifter för traktamente med en obligatorisk enhetskostnad enligt Skatteverkets nivå. Fastställd enligt artikel 77.2(a) i förslag till SPR.

Eget arbete. Stödmottagare som är en enskild firma, privatperson, kommandit- eller handelsbolag får redovisa utgifter för eget arbete med en enhetskostnad per timme. Fastställd enligt artikel 77.2(a) i förslag till SPR.

Standardiserad årsarbetstid. Stödmottagare som redovisar löner ska tillämpa en standardiserad årsarbetstid på 1 720 timmar. Fastställd enligt artikel 77.2(c) i förslag till SPR. Hela metoden som regleras i artikel 50.2(a) i förslag till CPR återanvänds och det är liknande typer av insatser och stödmottagare.

Schablonsatser används för följande utgifter

Lönekostnadspåslag. Stödmottagare som redovisar löner för anställd personal och för arvoden ska tillämpa en schablonsats för lönekostnadspåslag som läggs till på stödberättigande faktiska lönekostnader. Fastställd enligt artikel 77.2(a) i förslag till SPR.

Indirekta kostnader. Stödmottagare som redovisar löner för anställd personal och för arvoden får stöd för indirekta kostnader med en schablonsats på 15 %. Fastställd enligt artikel 77.2(c) i förslag till SPR. Hela metoden som regleras i artikel 48.2(e) samt 49(b) i förslag till CPR återanvänds och det är liknande typer av insatser och stödmottagare.

Klumpsumma används för följande utgifter

Bilda innovationsgrupp. Stöd för att bilda innovationsgrupp beviljas i form av klumpsumma. Klumpsummans storlek beror på hur många projektdeltagare som ingår. Fastställda enligt artikel 77.2(a) i förslag till SPR.

Klumpsumma som baseras på budgeterade utgifter. Stödmottagare får beviljas stöd i form av klumpsumma som fastställs utifrån ett budgetförslag från fall till fall och som godkänns på förhand när stödmyndigheten bedömer det lämpligt. Klumpsummor kan beviljas för hela eller delar av stödet. Fastställd enligt artikel 77.2(b) i förslag till SPR.

stöd för att integreras inom kunskaps- och innovationssystem inom jordbruket (Akis))									
Konkurrenskraft									
Genomföra projekt	0,14								
Miljö och klimat									
Genomföra projekt	0,19								

OBS! EIP är en delmängd av R.1 och R.2

Motivering till enhetsbelopp

Vi har räknat på två interventioner, Konkurrenskraft och Miljö och klimat. Till varje intervention har vi lagt 3 enhetsbelopp, 2 för att bilda grupp (80 000 resp 120 000 kr) samt ett som genomsnittligt stödbelopp för att genomföra projekten.

I slutlig version av den strategiska planen ska den indikativa budgeten anges för hela interventionen/interventionerna. Det kommer då att behöva göras ett antagande om hur stor andel av budgeten som kommer att beviljas för Konkurrenskraft respektive Miljö/klimat för att vi ska kunna beräkna resultatindikatorerna. Detta eftersom vi uppfattar att de ska anges för interventionen som helhet. I det underlag vi beskriver nedan är fördelningen av stödbeloppen 82% för Konkurrenskraft och 18% för Miljö och klimat.

Vi har beaktat följande förutsättningar och gjort följande antaganden för beräkning av enhetsbelopp och indikatorer:

Beräkningarna har gjorts utifrån data över beviljade stöd inom innevarande programperiod som gäller för EIP (16.1) med vissa justeringar:

- Förändrade klumpsummor för att bilda innovationsgrupp har tagits med i beräkningen.
- Olika stödnivåer för ett innovationsprojekt.
- Lägsta stödberättigade utgifter.
- Bearbetning av data för att kunna pussla ihop bilda innovationsgrupp och innovationsprojektet som hör ihop samt ärenden som har blivit två eftersom det innehållit en investering som innebär en lägre stödnivå.
- Schablon för prognostiserad prisutveckling.
- För O.1 Antal operativa gruppprojekt ska ingen dubbelräkning ske. Här tolkar vi att varje innovationsprojekt och grupp är unik även om en stödmottagare kan ha flera innovationsprojekt på gång samtidigt.
- För att kunna räkna fram antal deltagare för resultatindikatorerna R.1 och R.2 inom bilda innovationsgrupp har vi följt samma metod som när man räknar fram klumpsummorna. För att räkna fram klumpsummorna 80 000 och 120 000 så har man räknat med ett snitt för grupperna att de ska innehålla 3 samarbetspartners resp 6 stycken och dessa samarbetspartners ska representeras av 1 person. Detta eftersom vi inte tar in antal deltagare för dessa i nuvarande programperiod och därför inte kan räkna fram ett mål annars.

Vi har inte gjort antaganden för följande:

- Eventuella förändrade prioriteringar och urval av vilka investeringar som beviljas stöd.
- Eventuell förändring av investeringarnas inbördes vikt när det gäller fördelning av ärenden mellan de olika målen.

Kommentarer till innovationsstöd inom EIP-Agri

Bibehåller till största delen nuvarande utformning förutom ett ökat användande av förenklade kostnadsalternativ.

- Formulerat om så att det tydligare framgår att man inte måste ansöka om bilda grupp före ansökan om stöd, utan att det är möjligt att gå direkt till ansökan om stöd.
- Lite skarpare skrivning i bilda grupp om att gruppen ska formulera en tydlig beskrivning av sin innovation. Inte längre enbart formulera en utmaning som ska lösas.
- Lite skarpare skrivning för genomföra innovationsprojekt om att de ska beskriva hur innovationen ska nå marknaden vid projektets slut.
- Förtydligat att stöd till forskning är fortfarande inte tillåtet, men kan ges till viss försöksverksamhet och utvärdering där det är nödvändigt för projektet.
- Kommer att vara stödberättigat med begagnad utrustning som i flera andra åtgärder.
- Nivån på klumpsummorna har höjts, 80 000 kr för grupper med upp till fyra projektdeltagare (tidigare 50 000 kr), 120 000 kr för grupper med fem eller fler projektdeltagare (tidigare 80 000 kr).
- Tagit bort en klumpsumma i bilda grupp-stödet som i praktiken inte användes. 15 000 kr i stöd om de kommer fram till att det redan fanns en lösning på problemet.
- Vi utökar användandet av förenklade kostnadsalternativ. Vi kommer ha kvar nuvarande enhetskostnader (med uppdaterade beräkningar) och nu även schablon för indirekta kostnader och klumpsumma utifrån budget där det är lämpligt.
- Möjliggör för akvaponi inom EIP. Det följer linjen med att inkludera det i investeringsstödet och kompetensutvecklingsåtgärden.
- Justerar stödgolvet från 100 000 kr till 200 000 kr. Det blir då samma stödolv som i investeringsstödet.

Sammanfattning förenklade kostnadsalternativ

Att införa fler förenklade kostnadsalternativ än vad vi har idag ser alla som positivt. Frågan har varit om hur många och kombinationen av dem.

För- och nackdelar med fokus på förenkling för stödmottagare och handläggare har gåtts igenom i arbetet med förenklade kostnadsalternativ. Handläggning av indirekta kostnader har idag varit tidsödande, mer tidsödande än utgifter för personal. Det bedöms vara svårt att hitta bra nivåer för utgifter för personal och risk att ”skrämma bort” rätt kompetens till innovationsprojekt. Landar därför i förslag med schablon på indirekta kostnader och klumpsumma utifrån budget där det bedöms lämpligt.

Sammanfattning av de viktigaste synpunkterna

Det har kommit in önskemål om att definiera begreppet innovationer. Viss tydliggörande har gjorts i åtgärdsbeskrivningen men ytterligare tydliggörande bedömer vi passar bättre i förordning och föreskrift.

I innevarande programperiod har ansökningar som har anknytning till rennäringen behandlats utan expertis på rennärringsfrågor. Detta har påtalats som en brist i hanteringen av samiskt näringsliv. Sametinget föreslår därför att de medverkar med egen expertis i Jordbruksverkets hantering av framtida innovationsprojekt som rör utveckling och innovationer för rennäringen. Önskemålet föranleder ingen ändring av åtgärdsbeskrivningen utan får hanteras i fortsatta arbetet med förordning och föreskrift.